PEISAJUL SONOR AL MODERNITĂȚII

Felicia NISTOR,

studentă, anul I, Facultatea Istorie și Filosofie

CZU: 165.5.001.76 nistorfelicia2@gmail.com

Astăzi, lumea în care trăim suferă de o supraabundență de sunete. Un drum parcurs prin centrul orașului se poate simți ca un adevărat calvar ca mai ales într-o zi în mod special plăcută. Fundalul auditiv compus din sunetele de transport, lătratul câinilor, șantiere în construcție, oameni în plină conversație, e într-adevăr prea mult. Majoritatea suntem imuni la această gălăgie constantă, fiindcă trebuie cumva să funcționăm în societate, dar la sfârșit de zi simțim supraoboseala cronică ca urmare a îndurării unui abuz auditiv. Suntem bombardați constant cu informație, trăim, până la urmă, în era tehnologiei, nu?

Dar să vedem de unde a pornit problema sunetului modernității. Anglia, între anii 1760 si 1840, a fost prima țară care a trecut prin revoluția industrială, iar primele schimbări tehnologice care au afectat peisajul sonor au fost utilizările noilor metale ca fonta și oțelul, precum și a noilor surse de energie ca aburii și cărbunele. Industria textilă a fost prima care a trecut prin procesul mecanizării, iar alte industrii s-au adaptat rapid. O listă de invenții remarcabile a secolului al XVIII-lea ne va permite să ascultăm imaginativ procesul prin care a trecut peisajul sonor odată cu industrializarea: 1711 - mașina de cusut; 1714 – tiparul; 1738 - tramvaiul făcut din fontă; 1765-1769 - motor îmbunătățit de pompare a aburului cu condensator separat; 1787 - nava cu aburi de fier; 1791 - motor pe gaz; 1796 - presa hidraulică.

Factorii economici care au contribuit la dezvoltarea sunetului industrializării au turnat apă pe jăratic. Agricultorii erau nevoiți să vină în orașe pentru a lucra în fabrici. Ziua de lucru era deja de 16 ore sau mai mult, având doar o ora liberă pentru a lua masa. Aceștia fiind departe de casă, și neavând locuri de recreere, se adunau în baruri care, astfel, deveneau centre pentru și mai mult zgomot decât vreodată înaite. Cred că imaginea creionată e destul de sugestivă. Industrializarea a continuat în toată Europa, iar conform martorilor auditivi, sunetele constante din orașe erau inevitabile.

Pentru a explica procesul de tranziție a peisajului sonor de la rural la urban, Murray Schafer - compozitor, scriitor și ecologist acustic, folosește termenii de „hi-fi” și „lo-fi”. Un sistem „hi-fi” este unul care posedă un raport semnal/zgomot favorabil. Peisajul sonor „hi-fi” este unul în care sunetele discrete pot fi auzite din cauza nivelului scăzut de zgomot ambiant. Câteva exemple pentru astfel de sistem sonor: abilitatea de a auzi stropii de ploaie căzând pe frunzele uscate, un câine lătrând la o distanță mare, un râu curgând în depărtare, ciripitul păsărilor. Mediul rural ne permite să vedem și să auzim la o distanță mai mare, pe când orașul ne prescurtează din această abilitate, și ne simțim închiși ca într-o cutie, fapt care ne schimbă radical percepția despre lumea în care trăim.

Pe de altă parte în cadrul peisajului acustic „lo-fi”, Murray afirmă că sunetele individuale sunt blurate într-o supraabundență de semnale, astfel că noi nu putem face distincția clară dintre ele. Nu putem ușor să atragem atenția la sunetul pașilor prin zăpadă.

padă, a clopotului din biserică, a mașinei care prepară cafeaua. Perspectiva e pierdută, magia sunetelor e pierdută. La fel cum atunci când amesteci toate culorile la un loc într-o paletă obții o nuanță tristă de maro, așa și sunetele fiecare cu autenticitatea sa sunt estompate într-un tablou haotic urban.

Una din cele mai importante revoluții în educația estetica din secolul al XX-lea a fost cea a școlii de artă Bauhaus, care unind artele fine și meșteșugurile industriale a inventat o nouă disciplină care este design-ul industrial. Scopul scolii de arta Bauhaus era de a îmbina creativitatea cu funcționalitatea, meșteșugul și producția artistică. Această școală de artă l-a inspirat pe Schafer de a crea „Proiectul peisajului sonor mondial". În cadrul acestui proiect compozitorii nu erau văzuți doar ca niște designeri acustici a compozițiilor muzicale dar și designeri acustici a vieții de zi cu zi. În loc de a face muzică abstractă care probabil avea sa fie ascultată de cercuri restrânse de oameni, aceștia au decis să își utilizeze abilitățile artistice în plan funcțional și să se provoace în a studia multe aspecte ale sunetului care pot fi transpuse în situații reale.

Ecologia constă în studiul relației dintre viețuitoare și mediul înconjurător. Respectiv, ecologia acustică este studiul relației dintre sunete și societate. Dacă în ziua de azi, peisajul acustic ajunge la așa proporții încât urechea umană este iritată și desensibilizată, putem spune că am creat un mediu inuman de trai.

Omul are nevoie de liniște ca să-și restabilească metabolismul spiritual, în moduri în care zgomotul constant nu poate permite. Liniștea este la momentul de față un lux al modernității, o nostalgie față de modul în care trăiau strămoșii noștri, într-o armonie cu natura, aceasta fiind mediul cel mai accesibil pentru a percepe sunetele în individualitatea lor, așa cum am subliniat mai sus. Este un lux fiindcă chiar stând în apartamentul tău, nu poți fi complet izolat de sunetele urbane. Practicile meditative care presupun liniște și concentrare sunt disponibile numai pentru o categorie restrânsă de oameni care au timp, resurse și locul necesar pentru a medita. Unde vă găsiți voi liniștea într-o lume care a uitat demult de ea?

Referințe:

1. MORTON, Timothy, *Hyperobjects: Philosophy and Ecology After the End of the World*
2. THOMPSON, Emily, *The Soundscape of Modernity: Architectural Acoustics and the Culture of Listening in America, 1900-1933,* 2002
3. SCHAFER, R. Murray, *The tuning of the world,* 1977
4. HART, William, *The art of living,* 1987
5. WESTERKAMP, Hildegard, *Bauhaus and Soundscape Studies - Exploring Connections and Differences,* 1994, October 3

Recomandat
***Alexandru LUPUȘOR**, asist. univ.*